

AUKŠTASIS MOKSLAS

Vadovaujantis subsidiarumo principu, sprendimai dėl aukštojo mokslo politikos priimami atskirų valstybių narių lygmeniu. Todėl ES vaidmuo yra daugiausia remti ir koordinuoti veiklą. Imdamasi veiksmų aukštojo mokslo srityje Sąjunga siekia šių pagrindinių tikslų: skatinti studentų ir darbuotojų judumą, abipusį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą, aukštojo mokslo įstaigų tarpusavio bendradarbiavimą ir nuotolinio (universitetinio) švietimo plėtrą.

TEISINIS PAGRINDAS

Švietimas (šiuo atžvilgiu ir aukštasis mokslas) 1992 m. Maastrichto sutartyje oficialiai pripažintas ES kompetencijos sritimi. Lisabonos sutartimi nekeičiamos nuostatos dėl ES vaidmens švietimo ir mokymo srityje (XII antraštinės dalies 165 ir 166 straipsniai). SESV 165 straipsnio 1 dalyje nurodoma, jog „Sąjunga prie geros kokybės švietimo plėtojimo prisideda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą ir prireikus paremdama bei papildydama jų veiksmus, kartu visiškai pripažindama valstybių narių atsakomybę už mokymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą ir gerbdama jų kultūrų bei kalbų įvairovę“. SESV 165 straipsnio 2 dalyje teigiama, jog Sąjunga savo veiksmis siekia „skatinti studentų ir dėstytojų judėjimą, *inter alia*, skatinant akademinį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą; remti švietimo įstaigų bendradarbiavimą; plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių švietimo sistemų klausimais“.

Be to, Lisabonos sutartyje yra nuostata, kuri gali būti apibūdinama kaip horizontalioji socialinė išlyga. SESV 9 straipsnyje nurodyta: „Nustatydama ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su [...] aukšto lygio švietimu [ir] mokymu“.

Be to, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, kuri turi tokią pačią teisinę galią, kaip ir Sutartis (ES sutarties 6 straipsnis), teigiama, kad „kiekvienas turi teisę į mokslą“ (14 straipsnis).

TIKSLAI

A. Tikslai pagal Europos Sąjungos Sutartis

Remiantis ilgalaikiu ES įsipareigojimu įgyvendinti mokymosi visą gyvenimą ir judumo tikslą, pagerinti švietimo ir mokymo kokybę bei efektyvumą ir skatinti kūrybiškumą ir novatoriškumą, SESV 165 straipsnio 2 dalyje konkrečiai išvardyti Sąjungos veiksmų švietimo, profesinio mokymo, jaunimo ir sporto srityje tikslai. Su aukštojo mokslo sritimi ypač susiję šie tikslai:

- plėtoti europinę pakraipą švietimo srityje;
- skatinti studentų ir dėstytojų judėjimą, *inter alia*, skatinant akademinį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą;
- remti švietimo įstaigų bendradarbiavimą;
- plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių švietimo sistemų klausimais,
- skatinti nuotolinio švietimo plėtrą.

B. Dabartiniai švietimo ir mokymo srities prioritetai

Igyvendinant [strategiją „Europa 2020“](#) padidėjo Europos politinis susidomėjimas aukštuoju mokslu ([COM\(2010\)2020](#)). Strategijoje „Europa 2020“ dėmesys sutelktas į vadinamąjį pažangų, tvarų ir integracinį augimą ir jos tikslų planuojama siekti veiksmingiau investuojant į švietimą, mokslinius tyrimus ir inovacijas. Vienas iš pagrindinių tikslų – gerokai padidinti aukštąjį išsilavinimą turinčių jaunuolių skaičių (pasiekiant, kad 2020 m. aukštąjį išsilavinimą turėtų bent 40 proc. 30–34 metų amžiaus asmenų). Šis plataus užmojo tikslas pasiektas 2019 m. balandžio mėn. Jis buvo iš anksto suformuluotas 2009 m. gegužės mėn. Europos Vadovų Tarybos priimtoje Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo strateginėje programoje („ET 2020“)^[1]. Greta pačių valstybių narių politinių iniciatyvų, ES aktyviai remia Bolonijos proceso prioritetus. Nuo pat šio proceso pradžios 1999 m. siekta padidinti Europos aukštojo mokslo sistemų palyginamumą, suderinamumą ir nuoseklumą, o 2010 m. kovo mėn. paskelbus Budapešto–Vienos ministrų konferencijos deklaraciją galiausiai sukurta Europos aukštojo mokslo erdvė.

2017 m. Komisija paskelbė komunikatą dėl atnaujintos ES aukštojo mokslo darbotvarkės ([COM\(2017\)0247](#)). Jame dėmesys sutelkiamas į keturias prioritetines sritis:

- gebėjimų ugdymo aukštojo mokslo srityje suderinimas su darbo rinkos poreikiais;
- užtikrinimas, kad aukštasis mokslas būtų plačiai prieinamas, įtraukesnis ir stipriau susietas su visuomene;
- aukštojo mokslo inovacinio pajėgumo skatinimas;
- aukštojo mokslo rezultatyvumo ir efektyvumo didinimas.

2018 m. gegužės mėn. po Geteborgo aukščiausiojo lygio susitikimo Europos Komisija paskelbė komunikatą „Jaunimo, švietimo ir kultūros politikos vaidmuo kuriant stipresnę Europą“ ([COM\(2018\)0268](#)). Šiame dokumente aprašoma Komisijos Europos švietimo erdvės kūrimo vizija, įskaitant:

- sustiprintą programą „Erasmus +“;
- bent 20 Europos universitetų sukūrimą iki 2024 m. Tai turėtų padėti atsirasti Europos mokslo laipsniams, kurie būtų pripažinti visoje Europoje;
- Europos studento kortelės sukūrimą siekiant sudaryti palankesnes sąlygas judumui;

[1]OL C 119, 2009 5 28, p. 2.

- pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl aukštojo mokslo diplomų, vidurinės mokyklos baigimo pažymėjimų ir mokymosi užsienyje laikotarpių rezultatų automatinio tarpusavio pripažinimo skatinimo (COM(2018)0270).

LAIMĖJIMAI

A. Erasmus+

2013 m. gruodžio mėn.^[2] oficialiai priimtos ir nuo 2014 m. sausio 1 d. veikiančios programos „Erasmus+“ pagrindinis tikslas – investuoti į Europos švietimą, mokymą, jaunimą ir sportą vykdant bendrą integruotą programą. „Erasmus+“ apima anksčiau atskiras 2007–2013 m. Mokymosi visą gyvenimą programos sektorių ir tarpsektorines politikos priemonės aukštojo mokslo („Erasmus“, „Erasmus Mundus“, „Tempus“, dvišalės bendradarbiavimo su kitomis šalimis ar žemynais programos), mokyklinio ugdymo („Comenius“), profesinio rengimo ir mokymo („Leonardo da Vinci“), suaugusiųjų švietimo („Grundtvig“), jaunimo („Veiklus jaunimas“) ir Europos integracijos studijų („Jean Monnet“) srityse. Be to, pirmą kartą įtrauktos sporto programos. Programos „Erasmus+“ biudžetas – 14 mlrd. EUR. Pagal ją galimas bendradarbiavimas tiek tarp valstybių narių, tiek tarp valstybių narių ir trečiųjų valstybių. Programa „Erasmus+“ siekiama restruktūrizuoti ir racionalizuoti veiklą visuose tiksliniuose sektoriuose vykdant trijų pagrindinių rūšių veiksmus:

- pavienių asmenų judumą mokymosi tikslais;
- bendradarbiavimą inovacijų ir keitimosi geros praktikos pavyzdžiais tikslais;
- politikos reformų rėmimą.

Bendroje „Erasmus+“ struktūroje aukštasis mokslas atlieka pagrindinį vaidmenį. Ne mažiau kaip 33,3 proc. viso „Erasmus+“ programos biudžeto skirta aukštojo mokslo sričiai. Numatoma, kad 2014–2020 m. laikotarpiu judumo programose dalyvaus du milijonai aukštųjų mokyklų studentų. Pagal programą „Erasmus+“ remiamas ne tik aukštųjų mokyklų studentų ir darbuotojų judumas, bet ir finansuojamos „Erasmus Mundus“ jungtinės magistrantūros studijų programos ir „Erasmus+“ paskolos magistrantūros studijoms.

2018 m. gegužės mėn. buvo paskelbtas Komisijos pasiūlymas dėl tolesnio laikotarpio (2021–2027 m.) programos ([COM\(2018\)0367](#)). Bendra programos struktūra nepasikeitė, ji vis dar apima tris pagrindinius veiksmus, kurie buvo nustatyti programa „Erasmus+“. Tačiau Komisija pasiūlė padvigubinti biudžetą iki 30 mlrd. EUR, palyginti su 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu. Į programą bus įtrauktos kelios naujos iniciatyvos, pavyzdžiui, minėtųjų Europos universitetų kūrimas. Pasiūlymas buvo iš dalies pakeistas, o 2002 m. kovo mėn. Parlamentas jį patvirtino.

B. Programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ (angl. MSCA)

Programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ yra 2014–2027 m. ES bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ dalis. Pagal ją remiamas mokslinių tyrimų įgūdžių ugdymas ir profesinis vystymasis, kuriame daugiausia dėmesio skiriama su inovacijomis susijusiems gebėjimams. Pagal

---

[2]OL L 347, 2013 12 20, p. 50.

programą finansuojamas judumas visame pasaulyje ir tarp sektorių, kurio dėka vykdomi pažangūs moksliniai bet kokios srities tyrimai. Aukštojo mokslo srityje programos „Marie Skłodowskos Curie veiksmi“ stipendijomis skatinamas tarptautinis, tarpsektorinis ir tarpdisciplininis judumas. Programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“ tapo pagrindine ES programa, skirta doktorantų parengimui – pagal ją finansuojama 25 000 doktorantų ir podaktarinių mokslinių tyrimų projektų. Programa ne tik skatinamas judumas tarp valstybių, bet ir siekiama panaikinti realias ir įsivaizduojamas kliūtis akademinės bendruomenės ir kitų, ypač verslo, sektorių sąveikai. Pagal programą taip pat finansuojama „[Europos tyrėjų naktis](#)“ – kasmet ketvirtą rugsėjo penktadienį visoje Europoje vykstantys įvairūs viešieji renginiai, kuriais propaguojamas mokslininkų darbas. Programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“ neturėtų iš esmės pasikeisti naujojoje 2021–2027 m. ES bendrojoje mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje (programoje „Europos horizontas“).

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Atsižvelgiant į ribotus ES įgaliojimus aukštojo mokslo srityje, Parlamento vaidmuo iš esmės yra skatinti glaudų valstybių narių bendradarbiavimą ir, kai įmanoma, didinti Europos lygmens veiksmų svarbą. Per pastaruosius dešimtmečius didėjant Parlamento politinei svarbai, jis sugebėjo daryti vis didesnę įtaką formuojant Europos aukštojo mokslo politiką.

A. Judumas

Parlamentas sėkmingai ir nuosekliai siekė padidinti vykdomoms aukštojo mokslo srities programoms, įskaitant programą „Erasmus+“, skirtą biudžetą ir aktyviai padėjo pakeisti 2014–2020 m. daugiametėje finansinėje programoje numatytus ES finansavimo prioritetus, pirmenybę teikiant toms išlaidoms, kurios laikomos labiau nukreiptomis į ateitį, pvz., aukštojo mokslo srities finansavimui. 2017 m. vasario mėn. jis priėmė rezoliuciją dėl „Erasmus +“^[3], kurioje analizuojami pirmieji programos įgyvendinimo metai, pabrėžiama jos sėkmė ir siūlomi pakeitimai, siekiant pagerinti padėti antroje daugiametės finansinės programos įgyvendinimo pusėje. Kalbant apie naujos kartos programą „Erasmus +“, Parlamentas pasiūlė patrigubinti biudžetą iki 41 mlrd. EUR, kad joje galėtų dalyvauti daugiau studentų ir būtų didesnė įtrauktis. Parlamentas taip pat pabrėžė, kad reikia glaudžiau bendradarbiauti su kitomis Europos finansavimo programomis ir bendrai finansuoti veiksmus, kurie šiuo metu nėra finansuojami pagal programą „Erasmus +“^[4]. „Brexito“ be susitarimo atveju Parlamentas taip pat atliko pagrindinį vaidmenį užtikrinant šiuo metu pagal mainų programą „Erasmus +“ dalyvaujančių jaunų žmonių teises ir statusą^[5].

B. Sąsaja su užimtumu

Parlamentą visada domino aukštasis mokslas ir jo sąsajos su užimtumu. 2010 m. Parlamentas priėmė rezoliuciją „Universitetų ir įmonių dialogas. Naujoji partnerystė siekiant modernizuoti universitetus“^[6], kurioje raginama užmegzti dialogą tarp aukštojo

[3]OL C 252, 2018 7 18, p. 31.

[4]Priimti tekstai, P8_TA(2019)0324.

[5]Priimti tekstai, P8_TA(2019)0167. Judumo mokymosi tikslais veiklos pagal programą „Erasmus+“ tolesnis vykdymas Jungtinei Karalystei išstojus iš ES.

[6]OL C 161 E, 2011 5 31, p. 95.

mokslo įstaigų ir įmonių visose studijų srityse ir primenama mokymosi visą gyvenimą ir judumo, mokslinių tyrimų skatinimo ir keitimosi geriausios praktikos pavyzdžiais svarba. 2012 m. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo^[7], kurioje paragino aukštojo mokslo įstaigas vėl integruoti mokymąsi visą gyvenimą į savo mokymo programas, prisitaikyti prie naujų iššūkių kuriant naujas studijų kryptis, kurios atspindėtų darbo rinkos poreikius, ir skatinti lyčių lygybę aukštojo mokslo srityje. Šioje rezoliucijoje Parlamentas taip pat primygtinai ragino valstybes narės siekti tikslo į švietimą investuoti 2 proc. BVP. Komisijai 2017 m. gegužės 30 d. paskelbus komunikatą dėl atnaujintos ES aukštojo mokslo darbotvarkės ([COM\(2017\)0247](#)), Parlamentas 2018 m. birželio 12 d. priėmė rezoliuciją dėl švietimo modernizavimo ES^[8]. Kalbant apie aukštąjį mokslą, šioje rezoliucijoje raginama sukurti Europos švietimo erdvę, o valstybės narės raginamos daugiau investuoti į aukštąjį mokslą ir skatinti aukštojo mokslo srities, darbo rinkos, pramonės, mokslinių tyrimų bendruomenių ir visos visuomenės bendradarbiavimą.

C. Bolonijos procesas

Parlamentas seniai reiškia susidomėjimą Bolonijos proceso konsolidacija ir pažanga. 2012 m. jis priėmė rezoliuciją^[9], kurioje pabrėžiama, kad Bolonijos reformos svarbios siekiant sukurti Europos aukštojo mokslo erdvę ir įgyvendinant strategijos „Europa 2020“ tikslus.

2015 m. Parlamentas aptarė Bolonijos proceso įgyvendinimą^[10]. Parlamento narių nuomone, Bolonijos reformos padėjo gerinti švietimo sistemų kokybę ir didinti aukštojo mokslo patrauklumą Europoje. Be to, Bolonijos procesas padidino aukštojo mokslo sistemų palyginamumą, nes numatė diplomų pripažinimo kokybės užtikrinimo sistemas.

2018 m. balandžio mėn. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Bolonijos proceso įgyvendinimo^[11]. Šioje rezoliucijoje prašoma, kad šis procesas būtų kritiškai įvertintas per 2018 m. Paryžiuje vyksiančią Europos aukštojo mokslo erdvės ministrų konferenciją. Rezoliucijoje pabrėžiama, kad būtina gerinti socialinį švietimo aspektą, numatant konkrečias galimybes neįgaliems ir palankių sąlygų neturintiems studentams gauti aukštąjį išsilavinimą. Joje pasisakoma už prieinamą ir teisingą judumo stipendijų ir išmokų skyrimo tvarką. Be to, šioje rezoliucijoje ES ir valstybės narės raginamos padidinti savo švietimo biudžetą, siekiant užtikrinti, kad viešasis aukštasis mokslas būtų nemokamas ir prieinamas visiems.

Pierre Hériard / Audrey Marti
05/2019

---

[7]OL C 258 E, 2013 9 7, p. 55.

[8]Priimti tekstai, [P8_TA\(2018\)0247](#).

[9]OL C 251 E, 2013 8 31, p. 24.

[10]OL C 346, 2016 9 21, p. 2.

[11]Priimti tekstai, [P8_TA\(2018\)0190](#).

